

Göcsej..., ahol az időt álló érzések megszülettek

Mi lesz ebből a pályázatra készülő írásból? Vagy... egyáltalán a pályázat miatt írom ezt?

Milyen műfajban írom? Nem tudom... még nem tudom, így az elején.

Lehet, hogy napló, emlékirat, (ön)analízis? Vagy ezek keveréke?

Visszatérek majd erre a meghatározásra írásom végén. Sok a kérdés már az elején!

Az már biztosnak látszik, hogy egy bátor, feltáró, kitárulkozó írás lesz (hiszen titkolni valóm: semmi), de semmiképpen nem magamutogató írás készül.

Meghatározó kiinduló pont, hogy édesapám (1920-ban) Petrikeresztúron született.

De családként – egy nővérem van – pár éves fővárosi lét után Zalabérben éltünk. Minden évben elmentünk a petrikeresztúri Mária búcsúba szeptemberben imádott nagyanyámhoz, apai rokonokhoz, hozzájuk ilyenkor egy-egy röpke látogatásra. Persze... nagymamánkhoz többször is mentünk, de az írás témája szempontjából most ezt emelem ki. Különben is... közel már a keresztúri búcsú.

Zalabérből vonattal – később -, busszal mentünk Zalaegerszegre, onnan tovább busszal. A járatokhoz rendszerint 5-10 perccel előbb érkeztünk az indulás előtt, mert édesapám rendszerető, pontos ember volt világ életében. Minden alkalommal elmondta, hogy a járat nem vár: inkább öt perccel előbb, mint egyvel később érkezzünk. Sosem késtük le egyik járatot sem.

Amúgy is ünnep volt minden búcsú. Ilyenkorra varratott édesanyánk új ruhát nekünk, többnyire egyformát a testvéremmel. (Ezt annyira megszoktuk, hogy amikor magunk döntöttünk a varratásról, akkor is egyformát, vagy hasonlót varrattunk. Milyen mókás is ez így visszatekintve!) Csupa izgalom volt minden utazás!

Egerszegről kiérve kémlítettük az utat, versengve, ki látja meg az első a bólogató olajkutat. Gyermekként messze eljárt a fantáziám az olajfúrók kapcsán... aztán felnőttként sokat hallgattam Orsós Jakab történeteit erről is. Már nem tudom felidézni az olaj szagot, amit utazás közben éreztem... de egyetlen működő olajkút képes felhozni bennem a titkok utáni vágyamat most is. Ilyenkor lehunyom a szemem... és utazok a magam teremtette világban. Ilyenkor (is) gyermek vagyok.

Titkos belső utazások után érkeztünk meg nagyanyámhoz, aki mindig a lépcsőn várt minket. Semmihez nem hasonlítható érzés volt a fogadásában, megérkezésünkben... konyhaszekrénye szélén egyforma magasságú pénzérme oszlopok sorakoztak. Minden unokának, később dédunokának egy oszlop. Sosem kérdeztük meg tőle mióta növesztette akkorára az oszlopokat. Tudtuk, hogy neki minden unoka egyforma. Az *igazságosság gyökerezett itt*. Ebédre omlós sült hús, almaecetes uborkasaláta, talán petrezselymes krumpli (?), saját termésből tökös-mákos, nyújtott rétes. Biztosan volt más is, de nekem ezek az ízek maradtak meg. Már régóta hiába keresem...

De almaecetet tudnék készíteni a még élő pogácsa almafáról, ami - azóta a többször gazdát cserélt - udvarában él.

Van úgy, hogy odavágyok, felülök a buszra, és elmegyek az almafához is. Aki ismeri ezt az őshonos alma fajtát, az tudja, hogy kíváncsú küllemű, de ha beleharap: kicsit fanyar, kesernyés... mint a lét mostanában.

Vissza búcsúkhöz. Ebéd után mentünk ki a búcsúba, piros kakasos nyalóka, kifordítható, színes krep-papírból készített formák hurkapálcán, és üvegvarázs „kukkoló”, - már nem tudom a nevüket ezeknek a búcsúfiáknak – voltak a mindenkori vásáfiák. De azt tudom, hogy hazafele a buszon, az üvegvarázs hengert forgattam végig, és ámultam az érdekesebbnél érdekesebb színes formákat. Akkor még nem tudhattam, hogy jóval később mandalaminták festésében élhetem ki ezt a csodálatomat.

A faluban tett sétánkat erdei séta követte. Általában napos idő szokott lenni, erre emlékszem. Akkoriban még büntetlenül lehetett az éppen akkor nyíló cikláment szedni, de édesapánk egyetlen gumót engedett felvenni, amit aztán nagyanyánk vizes újságpapírba csomagolt, úgy vittük haza, és ültettük el a ház sarkánál álló barackfánk alá. Volt olyan év, hogy néhány gumó ontotta a virágokat, de aztán nem voltak hosszú életűek, mert ők csak ott szerettek lenni az erdőben: Győrfiszegben, Pálfiszegben... a szegekben. (Sokáig azt hittem gyerekként, hogy Petrikeresztúr egyenlő Göcsej, mert mindig úgy mondtuk, hogy megyünk Göcsejbe.)

De az erdőben mi minden volt még! Ha átsütött a nyugati napfény a fa törzsei között, legyökerezett lábbal állva csodáltam az aljnövényzetet... a mohát, a páfrányt, néhol a szegfűgombát, ritkán elő-elővillanó cikláment, szedret. Édesapám látótávolságból figyelt minket, szinte észrevétlenül odavezetett minket a „csodákhoz”. Amíg kisebbek voltunk, nem jutott eszünkbe, hogy ő szándékosan nem hajolt le az erdő kincseiért, meghagyta nekünk a felfedezés/meglelés örömét. Sok év távlatából is örök hálás vagyok ezekért az örömekért... *azt hiszem, itt gyökerezett az önzetlen szeretet is.*

Nagyanyám, nagybátyáim sírja Petrikeresztúron van. Sírjukhoz idei évig egy szabályos tuja-sor vezetett, most a temető járda felújítása miatt kivágásra kerültek a fák. Nagyszüleim az utolsó sor, utolsó sírjában nyugszanak. Tudom, furcsa, amit kifogalmazok... nem szoktam a sírjánál siratni a 90 évesen elhunyt nagyanyámat (nagyapámat nem ismerhettem korai halála miatt). Annyi, de annyi derűs történet, közös vidám élmény köt hozzá, hogy ezek jutnak eszembe a sírjánál is. A kártyajátékaink, a jellegzetes szóhasználata, nevetése, evangélikus énekei... minden, ami ő.

Ahogy Gyökerek című versemben írtam róla:

„Apai nagyanyám maga volt a derű.

Pedig...eszmélésemtől testét sötét ruhával,

ezüsthaját sötét kendővel fedte,

takarva sorsát, keservét vele.”

Gyerekként azt hittem, - mint fentebb mondtam is - , hogy Göcsej egyenlő Petrikeresztúr.

Felnőttként tudom, hogy földrajzilag Göcsej az, amibe bele lehet szeretni az átutazónak: a dombok, az erdők, a termőföldek, a virágos mezők, útszéli fák, többnyire nyitott porták.

Tudom, hogy oda tartozni nagy kegyelem. Elhozni onnan, - akár közvetve is – azokat az értékeket, amik elkísérnek egy életen át. Amire büszke lehetek és merek büszke lenni, az önazonosságom. Tudni, hogy a gyökerek megtartóak. A törzsek/gerincek egyenesek, és rendíthetetlenek, mint erdeiben a fák.

Nem mondom azt, hogy másutt nem terem az igazságosság, a nemes egyszerűség, az önzetlen szeretet. Azt mondom, hogy nekem Göcsej az őshazám, ahova visszatérni mindig jó. Az almafához, a zsebkendőnyi erdőmhöz, őseim sírjához... édesapám szülőfalujába, ahol külső jegyeim alapján sokáig beazonosítottak az azóta végleg elment ott lakók.

Tágabban... jó elmenni a néptánc-fesztiválra, ciklámen helyett egy tucat fokföldi ibolyát kapni a nagylengyeli G.Mónikától, kéretlenül biztató szót kapni a becsvölgyi S.Györgyitől, visszaemlékezve megölelni az ott, Göcsejben lakó két volt polgármester társamat, akik a legnehezebb feladatomban álltak mellettem. Büszkeséggel tudni, hogy Orsós Jakabot ismerhettem, hogy tanulhattam tőle a cigányságról, a cigányokról. Hogy a pörkölttorta készítőjével valamikor együtt dolgoztam.

Bizonyára ennél több kötődésem is van, vagy lehet...

Jó éreznem, hogy az írásom közbeni könnyecsek igazak. Hiteles vagyok.

Mi a helyes válasz a kezdő kérdésre? Milyen műfaj ez az írás?

Nem sikerült eldöntenem.

Csak az derülhet ki az apró mozzanatok leírásából, néhány életkép bemutatásából, hogy Göcsejhez tartozok.

Mit...tartozom? Elválaszthatatlanul egyek vagyunk! Benne vagyok és Göcsej van bennem.

Őrzöm, viszem tovább, adom át Fiamnak, családjának, aki – 10 évvel ezelőtt - akkor 30 évesen vette fel az én – Göcsejből származó - családi nevemet. Nem firtattam miért... tudom: átörökölte Göcsejhez (is) tartozik.

Zalabér, 2022. augusztus 28.

